

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018

Skanör 32:8, fornlämning 14

HUSBYGGE

Skanörs socken, Vellinge kommun
Skåne län

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018

Skanör 32:8, fornlämning 14

HUSBYGGE

Skanörs socken, Vellinge kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018

Skanör 32:8, fornlämning 14

Husbygge

Skanörs socken, Vellinge kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2018:9

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Per Sarnäs

© Skånearkeologi 2018

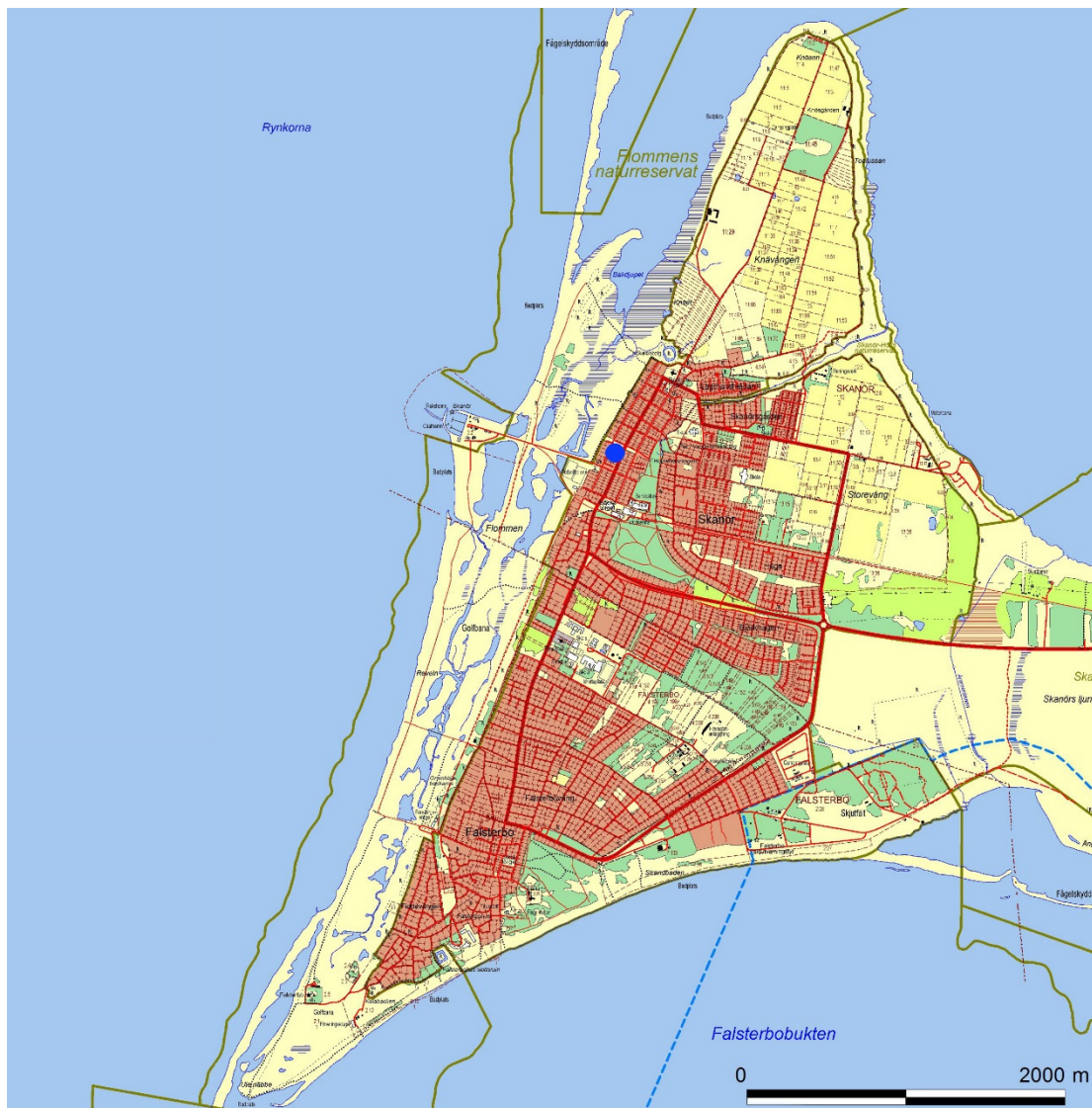
Innehåll

Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Äldre undersökningar	5
Undersökningsresultat	7
Referenser	8
Tekniska och administrativa uppgifter	9

Figur 1. Karta över Skåne med Vellinge kommun markerat med blå färg.

Figur 2. Karta över Näset med undersökningsområdet markerat med blå fylld cirkel. © Lantmäteriet

Inledning

Med anledning av att två äldre gårdshus skulle ersättas av två nya inom Fastigheten Skanör 32:8 som ligger Skanörs medeltida stadsområde, beslutade Länsstyrelsen om en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning.

När undersökningen började var de två äldre gårdshusen rivna och grunderna bortschaktade.

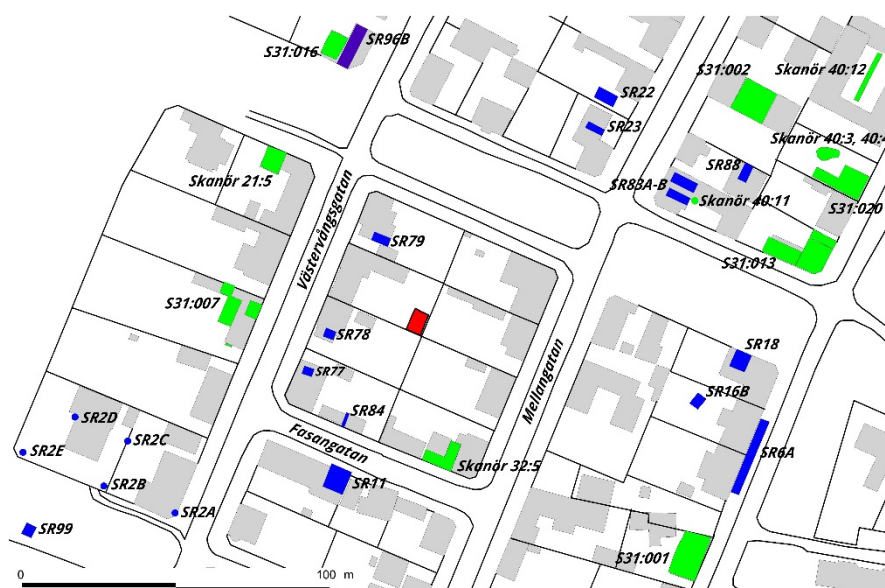
Topografi och fornlämningsmiljö

Skanör ligger inom nordvästra delen av Falsterbohalvön som uppvisar en karaktäristisk kusttopografi med sandbankar och strandsjöar. Under medeltiden utgjorde Skanör tillsammans med Falsterbo delar av Skånemarknaden. Falsterbo och Skanör utgjorde stora produktions- och distributionsorter för det årliga säsongsbundna sillfisket i Öresund och södra Östersjön. I anslutning till marknadsområdena i Skanör och Falsterbo växte permanenta strukturer fram, vilka under hög- och senmedeltid framträder med rådsstadens organisation och institutioner (Ersgård 1988). Under 1200-talet och framåt tilldelades en rad utländska städer handelsprivilegier och mark i området. Dessa markstycken, s.k. fiter, användes vid handeln och i den övriga verksamheten inom marknaden. Det är också från detta århundrade som de äldsta skriftliga beläggen från Skanör härrör (Ersgård 1984 s.10). Den danska kungamakten svarade för ordningen i området samt drog in skatter och avgifter från den intensiva fiskeverksamheten. Skanör var den viktigaste orten under 1200- och 1300-talen. Under 1400-talet försköts tyngdpunkten till Falsterbo. Vid mitten av 1500-talet blev Malmö huvudort för Skånemarknaden, men då hade sillfisket minskat betydligt i intensitet.

Den arkeologiska situationen i Skanör kännetecknas av ett stort antal begränsade undersökningsytor, spridda inom det medeltida stadsområdet. Den äldsta bosättningen i Skanör är förlagd på den strandvall som löper i nord-sydlig riktning från Skanör till Falsterbo och kan dateras till omkring 1000-talet e.Kr. De arkeologiska lämningarna från denna period utgörs främst av kulturlager och s.k. lerbottnar som kan knytas till säsongsmässiga aktiviteter. Lerbottnarna tillkom under perioden 1100- till 1300-talet.

ÄLDRE UNDERSÖKNINGAR

Det har genomförts ett stort antal mindre arkeologiska undersökningar i närområdet. De lämningar som har framkommit domineras av kulturlager och lerbottnar.

Figur 3. Karta över del av Falsterbo med de i närområdet tidigare genomförda arkeologiska undersökningarna. Blått markerar undersökningar registrerade i Stadsarkeologiskt register och grönt yngre undersökningar som inte finns med i registret. Undersökningsområdet är markerat med rött.

Beteckningen SRxx refererar till Stadsarkeologiskt register (Ersgård 1984; 1988). Beteckningen S31:xxx är Malmö museers arkivnummer.

SR2A-E – I samband med schaktning framkom kulturlager och lerbottnar (1972).

SR11 – Inga lämningar påträffades i provschaktet (1982).

SR16A-B – Kulturlager och lerbottnar (1974).

SR18 – Kulturlager och lerbottnar (1981).

SR22 – Kulturlager framkom i provschakt (1977).

SR23 – Kulturlager framkom i provschakt (1979).

SR77 – Kulturlager i ett provschakt (1977).

SR78 – Kulturlager i ett provschakt (1982).

SR79 – Kulturlager och en lerbotten i ett provschakt (1979).

SR83A-B – Två provschakt med kulturlager (1983).

SR88 – Provschakt med kulturlager (1984).

SR96B – Provschakt med kulturlager, lerbottnar och brunnar (1985).

SR99 – Provschakt med kulturlager och lerbottnar (1985).

Skanör 41:26 – Med anledning av ett husbygge genomfördes en arkeologisk förundersökning inom en yta av 130 m² med ett schaktdjup av 0,5–0,6 m. Schaktningen nådde inte ned till underlaget/bottensanden. I schaktmassorna påträffades yngre svartgods, stengods, äldre rödgods och yngre rödgods vilket ger dateringar från 1200-tal och framåt (Olsson 2001; S31:001).

Skanör 40:8 – Med anledning av ett husbygge avbanades 38 m² till ett djup av ca 0,5 m. De äldsta fynden utgjordes av yngre rödgods och skärvor från en Jydepotta. I övrigt endast sentida fynd (Ifversen 2001; S31:002).

Skanör 21:7 – Med anledning av ett husbygge avbanades 65 m² till ett djup av ca 0,5 m. Hela ytan var förstörd av moderna nedgrävningar (Heimer 2005; S31:007).

Skanör 40:6 – Vid schaktning för ett husbygge framkom kulturlager, lerklädda gropar (troligen lerbottnar) och en del av en stenläggning. Det gjordes få fynd av bl.a. yngre svartgods och yngre rödgods (Lundström 2006; S31:013).

Skanör 20:8 – I samband med uppförande av ett hus avbanades ca 50 m². I schaktet framkom lerbottnar, rännen, stolphål och kulturlager. Fynden utgjordes av östersjökeramik, yngre svartgods och yngre rödgods samt en långtandskam (Lundström 2008; S31:016).

Skanör 40:4 – Med anledning av ett husbygge avschaktades matjorden inom en yta av 102 m². Framkomna lämningar dominerades av spår efter 1885 års brand i Skanör. Dock framkom även ett par stolphål eller gropar i vars fyllning en skärva stengods påträffades (Frejd 2008; S31:020).

Skanör 32:5 – Med anledning av en tillbyggnad inom fastigheten genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Större delen av schaktningen berörde relativt sentida lämningar (1800–1900-tal). I norra delen av schaktet framkom på ett djup av ca 0,8 m en del av en lerbotten. Under lerbotten kom en skärva äldre rödgods som daterar lerbotten till 1300-tal (Jönsson 2010; S31:026).

Skanör 40:3 och 40:4 – I ett 7 m² stort schakt påträffades ett stolphål och i sektionen ett lerlager med en keramikskärva som bedömdes ha ett senmedeltida utseende (Frejd 2010).

Skanör 40:11 – Kulturlager med fynd av keramik som daterades till 1200-tal (Nagmér 1991).

Skanör 40:12 – I samband med ett husbygge drogs ett 15 x 1 m långt sökschakt varvid endast yngre lämningar framkom, från bland annat branden 1885. På ungefär 1 m djup framkom ett lager med 1500–1600-tals keramik (Sarnäs 2012).

Skanör 21:5 – År 1990 genomfördes slutundersökning av en 7 x 7 m stort schakt med anledning av ett husbygge. Det framkom totalt 47 anläggningar vilka bestod av 24 lerbottnar, 8 stolphål, 7 gropar och en brunn. Keramikfynden utgjordes av AIV-gods, äldre och yngre svartgods, äldre och yngre rödgods samt stengods (Söderberg 1990).

Undersökningsresultat

Ett mindre schakt drogs inom ytan för det norra gårdshuset men betonggrunden hade varit så kraftig att eventuella underliggande lager och anläggningar inte fanns kvar efter det att grunden schaktats bort.

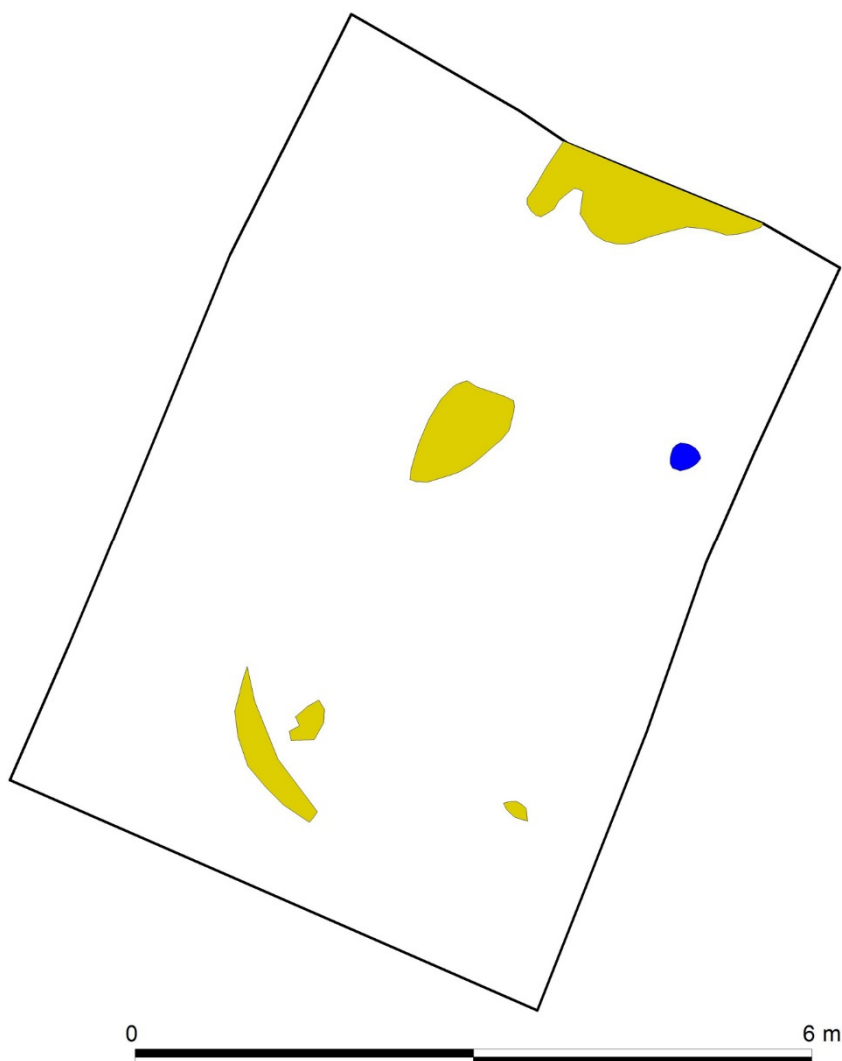
Inom den södra ytan var underliggande lager och anläggningar oskadade. Schaktdjupet var ca 0,5–0,7 m och på denna nivå framkom anläggningarna i form av lerbottnar och ett stolphål. Det var mestadels de uppstickande delarna av lerbottnarna som framkom. I norra delen av schaktet framkom dock större delen av en lerbotten. Omkring lerbottnarna gjordes lösfynd av Protostengods av Siegburgtyp samt yngre svartgods (fynden ej tillvaratagna). Ytan liksom framkomna anläggningar avsöktes med metalldetektor varvid endast ett fåtal oidentifierade järnföremål påträffades.

De framkomna lämningarna ligger kvar under byggnaderna.

Resultaten från undersökningen visar att det finns välbevarade lämningar inom fastigheten, och tillsammans med vad som framkommit vid närliggande tidigare undersökningar kan man konstatera att de utgör en del av ett större område med kulturlager, lerbottnar, stolphål m.m.

Figur 4. Foto över det stolphål som framkom i schaktet i ett parti där det sandiga underlaget stack upp.

Figur 5. Schaktplan med lerbottnar markerade med gulgrön färg och stolphålet med blå färg.

Referenser

Litteratur

- Ersgård, L. 1984. Skanör – Falsterbo. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska Museer rapport Medeltidsstaden 53.
- Ersgård, L. 1988. ”Vår marknad i Skåne”. Bebyggelse, handel och urbanisering i Skanör och Falsterbo under medeltiden. Lund studies in medieval archaeology 4.
- Frejd, J. 2008. Skanör 40:4. Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2008. Malmö kulturmiljö, Enheten för arkeologi, rapport 2008:103.
- Frejd, J. 2010. Skanör 40:3 och 40:4. Arkeologisk förundersökning 2010. Sydsvensk Arkeologi rapport 2010:4.
- Jönsson, L. 2010. Skanör 32:5. Nybyggnation inom det medeltida Skanör, RAÄ 14. Rapport över arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2010. Malmö museer, Arkeologienheten, rapport 2010:007. S31:026.
- Lundström, P. 2006. Skanör 40:6. Dokumentation i samband med husbyggnation inom RAÄ 14. Rapport över arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning 2006. Malmö Kulturmiljö, Enheten för arkeologi rapport 2006:025.
- Lundström, P. 2008. Skanör 20:8. Från säsonsaktiviteter till reglerade områden inom RAÄ 14. Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2006. Malmö kulturmiljö, Enheten för arkeologi, rapport 2008:021.
- Sarnäs, P. 2012. Skanör 40:12, Vellinge kommun. Arkeologisk förundersökning 2011. Sydsvensk Arkeologi rapport 2012:8.

Opublicerat material

- Heimer, O. 2005. Skanör 21:7. Arkivrapport över arkeologisk förundersökning 2004. Malmö Kulturmiljö, Malmö Kulturmiljö. S31:007.
- Ifversen, P. 2001. Skanör 40:8, Skanörs socken, Vellinge kommun. Arkeologisk förundersökning 2000. Arkivrapport Malmö kulturmiljö, Kultur Malmö. S31:002.
- Nagmér, R. B. 1991. Skanör 40:11, Skanör sn, Skåne 1990. Rapport över arkeologisk utredning. Riksantikvarieämbetet UV Syd.
- Olsson, M. 2001. Skanör 41:26, Skanörs socken, Vellinge kommun. Arkeologisk förundersökning 2000. Arkivrapport Malmö kulturmiljö, Kultur Malmö. S31:001.
- Söderberg, B. 1990. Kv Björnen större, Skanör 21:5, Skanör, Skåne. För- och huvudundersökning. Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar.

Kartmaterial

Fastighetskartan

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer431-27810-2017
Skånearkeologis diarienummer 201737

Län Skåne
Kommun Vellinge
SockenSkanör
Fastighet Skanör 32:8
RAÄ-nummerSkanör m. Falsterbo socken 14:1

Ekonomiska kartans blad
Koordinatsystem Sweref 99 TM
N koordinat 6143102
E koordinat 363551
M ö.h.1,5-2

Fältarbetstid 2018-01-17
Antal arbetsdagar1
Antal arkeologtimmar6

Undersökt yta36 m²

Projektansvarig Per Sarnäs
Uppdragsgivare Katarina Karyd

Kostnader
Projektledning/administration: 650:-
Fältarbete: 3 900:-
Rapport: 5 200:-
Tryck: 1 000:-
RTK-GNSS: 950:-
Resa: 264:-
Summa: 11 964:-

Arkivmaterial i form av inmättningsfiler, digitala foton och original-
rapport förvaras på Lunds universitets historiska museum